

FITXA IDENTIFICATIVA**Dades de l'Assignatura**

Codi	43478
Nom	Investigació en didàctica de les arts visuals
Cicle	L
Crèdits ECTS	14.0
Curs acadèmic	2021 - 2022

Titulació/titulacions

Titulació	Centre	Curs	Període
2157 - M.U. en Investigació en Didàctiques Específiques 12-V.2	Facultat de Magisteri	1	Primer quadrimestre
3112 - Didàctiques Específiques	Escola de Doctorat	0	Primer quadrimestre

Matèries

Titulació	Matèria	Caràcter
2157 - M.U. en Investigació en Didàctiques Específiques 12-V.2	5 - Investigació en didàctica de les arts visuals	Optativa
3112 - Didàctiques Específiques	1 - Complementos de Formació	Optativa

Coordinació

Nom	Departament
SILVESTRE VAÑO, RICARD	95 - Didàctica de l'Expressió Musical, Plàstica i Corporal

RESUM

L'assignatura formativa Investigació en didàctica de les arts visuals, pretén donar a conèixer les últimes recerques realitzades en Educació Artística, però també dels problemes propis de la tradició investigativa i el seu saber, en una disciplina que ha anat incorporant contínues possibilitats metodològiques, àmbits de flexibilització conceptual, una àmplia perspectiva a partir de la polisèmia iconogràfica sempre recolçada en allò que es vincula amb la noció d'Escola com àmbit educatiu necessàriament inserit en la cultura visual contemporània. Es tracta de reflexionar i comprendre al voltant de la tradició investigativa sobre i des de les arts plàstiques i visuals. Es tindran en compte metodologies, tècniques, estratègies i instruments utilitzats, i mètodes de recuperació d'informació en bases de dades especialitzades. Pretén així mateix donar les orientacions necessàries per tal d'iniciar l'alumne en ajustats treballs de recerca tutelats.

CONEXEMENTS PREVIS

Relació amb altres assignatures de la mateixa titulació

No heu especificat les restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

Altres tipus de requisits

No es requereixen coneixements previs específics.

COMPETÈNCIES

2157 - M.U. en Investigació en Didàctiques Específiques 12-V.2

- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements adquirits i la seua capacitat de resolució de problemes en entorns nous o poc coneguts dins de contextos més amplis (o multidisciplinaris) relacionats amb la seua àrea d'estudi.
- Que els estudiants siguen capaços d'integrar coneixements i afrontar la complexitat de formular judicis a partir d'una informació que, sent incompleta o limitada, incloga reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques vinculades a l'aplicació dels seus coneixements i judicis.
- Que els estudiants sàpiguen comunicar les conclusions (i els coneixements i les raons últimes que les sustenten) a públics especialitzats i no especialitzats d'una manera clara i sense ambigüitats.
- Dissenyar i validar instruments fiables per a la presa de dades en una investigació qualitativa o quantitativa en la pròpia didàctica específica.
- Presentar les pròpies investigacions de manera rigorosa i adequada al context o mitjà de comunicació de la presentació (publicació científica o divulgativa, congrés, curs de professors, etc.) respectant els criteris de qualitat i validesa.
- Dissenyar i desenvolupar una investigació, d'abast ajustat a les limitacions temporals de la formació, a fi de posar en joc de forma cohesionada i coherent, totes les competències investigadores desenvolupades en altres mòduls.
- Plantejar preguntes d'investigació pertinents sobre un tema d'investigació actual en una didàctica específica, amb criteris científics.
- Triar el marc metodològic més adequat per intentar contestar les preguntes d'investigació i dominar les tècniques metodològiques necessàries.
- Formular hipòtesis científiques confrontables a partir de les preguntes d'investigació inicials, en coherència amb els contextos teòric i metodològic triats.
- Utilitzar les referències bibliogràfiques adequades que siguen antecedents científics pertinents de la investigació plantejada.
- Posseir i comprendre coneixements que aportin una base o oportunitat de ser originals en el desenvolupament i / o aplicació d'idees, sovint en un context de recerca.
- Dissenyar una investigació definint el problema i el seu camp científic, les preguntes de recerca, el marc teòric apropiat, les eines metodològiques necessàries, i explicitant les seues limitacions.
- Saber utilitzar algun programa informàtic per al tractament adequat de les dades obtingudes en una investigació.
- Integrar en la pròpia investigació els valors ètics i de responsabilitat associats amb les tasques d'investigació.
- Crear espais d'investigació i aprenentatge, posant una atenció especial en l'equitat, l'educació emocional i en valors, la igualtat de drets i oportunitats entre homes i dones, la formació ciutadana i el respecte dels drets humans que faciliten la vida en societat, la presa de decisions i la construcció d'un futur sostenible.
- Avaluar els problemes actuals d'investigació sobre l'ensenyança o l'aprenentatge en els camps del saber característics de la pròpia Didàctica Específica.

- Sintetitzar aspectes històrics, epistemològics i ontològics associats amb el sorgiment i l'evolució de la investigació en la pròpia Didàctica Específica.
- Avaluar la rellevància d'una investigació, la seua qualitat i projecció futura, amb criteris científics adequats a estàndards internacionals propis de l'especialitat cursada.
- Triar un marc teòric apropiat per a donar resposta de forma adequada a les preguntes d'investigació plantejades.
- Sintetitzar problemes d'investigació rellevants sobre aprenentatge o ensenyança en les disciplines pertanyents a la pròpia Didàctica Específica.
- Valorar la importància social de la investigació en la pròpia Didàctica Específica i la necessitat d'aplicar els resultats de la investigació per a millorar la qualitat de l'educació i fer-la arribar a tots els ciutadans.
- Buscar i sintetitzar informació sobre resultats d'investigació -en repertoris bibliogràfics, materials, virtuals, etc.- útils per a fonamentar un nou projecte d'investigació.
- Analitzar críticament, des de l'òptica de la investigació en la pròpia Didàctica Específica, l'exercici de la docència, de les bones pràctiques i de l'orientació utilitzant indicadors de qualitat.
- Desenvolupar i aplicar propostes docents innovadores en l'àmbit de l'especialització en cada didàctica específica.
- Comprendre i aplicar procediments especialitzats d'investigació en la pròpia Didàctica Específica.
- Analitzar els instruments i mètodes actuals emprats en la investigació didàctica per a elaborar unitats didàctiques d'innovació i investigació en l'aula.
- Identificar, analitzar i avaluar publicacions d'investigació nacionals o internacionals de la pròpia Didàctica Específica.
- Ser capaç de dissenyar i desenrotllar projectes d'investigació en contextos educatius d'aula relacionats amb la pròpia Didàctica Específica.
- Decidir, amb criteris objectius, que paradigma metodològic -quantitatiu, qualitatiu o mixt- s'ajusta millor als objectius d'una investigació pròpia.
- Aplicar els recursos metodològics necessaris per a desenvolupar una investigació d'acord amb els criteris de qualitat, validesa i fiabilitat actuals de la pròpia Didàctica Específica.
- Analitzar i avaluar de forma adequada els resultats parcials i finals de la pròpia investigació i contrastar, refutar o modificar les hipòtesis plantejades inicialment.
- Generar un informe científic en què s'exposen públicament els resultats del treball d'investigació desenrotllat davant de membres de la comunitat investigadora de la pròpia Didàctica Específica.

RESULTATS DE L'APRENTATGE

A partir del coneixement i la utilització de teories i mètodes fonamentades en la recerca en didàctiques artístiques, els estudiants hauran de ser capaços d'aplicar els coneixements adquirits, resoldre els problemes que sorgisquen dels mateixos, enfrontar-se a la complexa tasca de reflexionar sobre les seues pròpies recerques, involucrar-se en tasques col·laboratives en possibles grups de treball i transferir els seus coneixements de manera autònoma.

DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

1. Investigació en arts visuals

Mètodes de investigació educativa basats en l'art.
Aproximació a una investigació en educació estètica e implicacions en arts visuals.
La creativitat como un àmbit de llibertats personals i socials.

2. Didàctica en arts visuals

El currículum de educació artística en el marc legal actual.
Relació entre metodologies i avaluació en educació artística.
Reflexions sobre els entorns acadèmics i formals en un context de xarxes socials.
Àmbits para el aprenentatge de las arts visuals.

3. Rellevancia de les arts visuals

Contemporaneïtat per a una cultura visual.
Potencial educatiu de l'experiència estètica.
Percepció i recepció -pensament en les arts visuals

VOLUM DE TREBALL

ACTIVITAT	Hores	% Presencial
Classes de teoria	84,00	100
Elaboració de treballs en grup	30,00	0
Elaboració de treballs individuals	30,00	0
Estudi i treball autònom	166,00	0
Preparació d'activitats d'avaluació	40,00	0
TOTAL	350,00	

METODOLOGIA DOCENT

Es podran aplicar diverses metodologies d'ensenyament i de treball dels estudiants, dependent del tipus d'activitat a realitzar. Podrà emplear-se:

- Exposició magistral de continguts per els professors (generalment en las classes teòriques).
- Aprenentatge Basat en Projectes.
- Aprenentatge Basat en Problemes.
- Discussió entre estudiants sota l'observació del professor, amb o sin la intervenció d'aquets (generalment en seminaris).
- Treball tutelat o autònom, individual o en xicotets grups para la realització de projectes, elaboració de materials, recerques d'informació, etc. (generalment en el laboratori o com activitats no presencials)
- Temps d'estudi individual autònom o tutelat (generalment per elaborar treball o per preparar probes d'avaluació).
- Presentació dels treballs realitzats endavant dels professors i/o altres estudiants (generalment en los seminaris).
- Reunions individuals amb el professor tutor per fer un seguiment del progrés del estudiant (durant les hores de tutoria).

AVALUACIÓ

L'avaluació es basarà en la valoració d'evidències d'aprenentatge, que es podran arreplegar per un o més dels següents mitjans:

- Seguiment sistemàtic del progrés dels estudiants tant en les classes teòriques i seminaris com en les tutories.
- Avaluació dels treballs encomanats.
- Valoració de la participació individual i de grup en les activitats realitzades durant les classes teòriques i els seminaris (presentacions dels propis treballs, participació en discussions, etc.).
- Realització de proves dissenyats per a valorar el grau de domini de les competències de l'assignatur pels estudiants.

Cada professor serà responsable de l'avaluació i qualificació de la part de l'assignatura que haja impartit. Per a açò es tindran en compte:

- Les activitats realitzades pels estudiants durant les sessions de classes presencials (amb un valor màxim del 40%). Aquestes activitats es comptabilitzaran únicament quan l'estudiant haja assistit almenys al 80% de les classes presencials.
- Els treballs no presencials encomanats durant el curs o altres procediments d'avaluació que el professor puga determinar (amb un valor mínim del 60%).

Al començament del curs cada professor informarà del procediment d'avaluació que aplicarà i de la distribució de percentatges que considerarà. La nota final de l'assignatura serà la mitjana aritmètica ponderada de les qualificacions dels diferents professors. Per a aprovar l'assignatura és necessari que les qualificacions de tots els professors siguen iguals o superiors a 3,5 punts sobre 10 i que la nota final de l'assignatura siga igual o superior a 5 punts sobre 10.

REFERÈNCIES

Bàsiques

- Referència b1: Aguirre, I. (2005) Teorías y prácticas en educación artística. Ideas para una revisión pragmática de la experiencia estética. Barcelona: Octaedro.
- Referència b2: Bourdieu, P. & A. Darbel (2003) El amor al arte, Barcelona, Paidós.
- Referència b3: Buckingham, D. (2002) Crecer en la era de los medios electrónicos, Barcelona, Paidós.
- Referència b4: Tatarkiewicz, W (2002). Historia de seis ideas. Arte, belleza, forma, creatividad, mimesis, experiencia estética. Madrid: Tecnos.
- Referència b5: Marín, R. & Roldán, J. (2012). Metodologías artísticas de Investigación en educación. Málaga: Ediciones Aljibe.

Complementàries

- Referència c1: Alonso-Sanz, A. (2011). Propuesta a estudiantes de Magisterio. Estrategias de diseño de entornos colaborativos desde la Cultura Visual infantil. *Arte, Individuo y Sociedad*, 23(2), 121-134. Recuperado de <http://revistas.ucm.es/index.php/ARIS/issue/current> ISSN ELECTRÓNICO: 1988-2408. ISSN EN PAPEL: 1131-5598
- Referència c2: Alonso-Sanz, A. (2012). Finalidad formativa de las evaluaciones en educación artística. Un estudio de caso en la Universidad de Alicante. *Activarte*, 5(1), 40-54. BIBLID [2254-2108 (2011), 5; 40-54] ISSN: 2254-2108
- Referència c3: Alonso-Sanz, A. (2013). A favor de la Investigación Plural en Educación Artística. Integrando diferentes enfoques metodológicos. *Arte, Individuo y Sociedad*, 25(1), 111-120. Recuperado de <http://revistas.ucm.es/index.php/ARIS/issue/current> ISSN ELECTRÓNICO: 1988-2408. ISSN EN PAPEL: 1131-5598
- Referència c4: Alonso-Sanz, A. (2013). Mafalda y los educadores de museos. Estrategias de creación didáctica a partir de la cultura visual infantil. *Journal for Educators, Teachers and Trainers*, 5 (1), 1930. Disponible en [http://www.ugr.es/~jett/pdf/vol5\(1\)_JETT.pdf](http://www.ugr.es/~jett/pdf/vol5(1)_JETT.pdf) ISSN: 1989-9572
- Referència c5: Alonso-Sanz, A. (2013). Migraciones metodológicas en Educación Artística. En R. Huerta y R. de la Calle (Eds.), *Patrimonios migrantes* (107-113). Valencia: Publicacions de la Universitat de València. ISBN: 978-84-370-9011-5 http://puv.uv.es/product_info.php?products_id=24875&osCsid=bf5821768388e28f108347842b6bd694
- Referència c6: Acha, J. (1992) Introducción a la creatividad artística, Mexico, Trillas
- Referència c7: Acaso, M. (2005). Didáctica de la sospecha. Qué considero interesante investigar en el campo de la Educación Artística a principios del siglo XXI. En R. Marín (Ed.), *Investigación en Educación Artística* (pp. 11-18). Granada: Editorial Universidad de Granada.
- Referència c8: Acaso, M. (2006). Esto no son las Torres Gemelas. Cómo aprender a leer la televisión y otras imágenes. Madrid. Los Libros de la Catarata
- Referència c9: Agra, María Jesús, Adriana Gewerc y Lourdes Montero (2003), El portafolios como herramienta de análisis en experiencias de formación on-line y presenciales, *Enseñanza*, 21, pp. 101-114
- Referència c10: Agra, María Jesús y Adriana Gewerc (2005), La enseñanza y el aprendizaje como prácticas contemporáneas: una experiencia interdisciplinaria entre arte y nuevas tecnologías, *Comunicación y Pedagogía: Nuevas tecnologías y recursos didácticos*, 203, pp. 30-35.
- Referència c11: Agra, M. J. (2005). El vuelo de la mariposa: la investigación artístico-narrativa como herramienta de formación. En R. Marín (Ed.), *Investigación en Educación Artística* (pp. 127-150). Granada: Editorial Universidad de Granada.
- Referència c12: Agra, M. J. (2007a) Geografías personales: un lugar donde detenerse, Calaf, Fontal & Valle (coords.) *Museos de arte y educación. Construir patrimonios desde la diversidad*, Gijón, Trea, pp. 305-318.

- Referència c13: Agra, M. J. y J. M. Mesías (2008) Descontextualizando o Contexto Urbano: unha Ollada Diferente sobre a Cidade, en Pose, A. M. y X. Rodríguez (coords) Actividades e recursos educativos dos Museos de Galicia, Noia, ed. Toxosoutos, pp. 107-118.
- Referència c14: Alderoqui, S. (comp.) (2006) Museos y escuelas: socios para educar. Buenos Aires. Paidós.
- Referència c15: Allen, F. (2007) Democracia, libertad y expresión: practicando las ideas de libertad y representación en la educación en salas Pràctiques dialògiques. Interseccions de la pedagogia crítica i la museologia crítica, Palma, Es Baluard, pp. 184-193.
- Referència c16: Allen, F. (2009) Border Crossing, International Journal of Art and Design Education, 28 vol. 3 pp. 296-308
- Referència c17: Álvarez, M. (2009) Cambiando el papel de la educación en los museos Actas del Congreso Internacional Los Museos en la Educación. La Formación de Educadores, Madrid, Fundación Thyssen-Bornemisza, pp. 205-209
- Referència c18: Ambrós, A., R. Breu (2007) Cinema i educació. El cinema a laula de primària i secundària. Barcelona, Graó.
- Referència c19: Benjamin, W. (1983) Lobra d'art a l'època de la seva reproductibilitat tècnica, Barcelona, Ed. 62.
- Referència c20: Benjamin, W. (2005) Libro de los pasajes, Madrid, Akal.
- Referència c21: Bourdieu, P. & A. Darbel (2003) El amor al arte, Barcelona, Paidós.
- Referència c22: Bozal, V. (ed), Historia de las ideas estéticas y de las teorías artísticas contemporáneas, 2 vols., Visor, Madrid, 1996; ed. aumentada, 2000
- Referència c23: Brea, J. L. (1991) Las auras frías: el culto a la obra de arte en la era postaurática. Barcelona, Anagrama
- Referència c24: Briggs, A. & P. Burke (2002) De Gutenberg a Internet. Una historia social de los medios de comunicación, Madrid, Taurus
- Referència c25: Buckingham, D. (2002) Crecer en la era de los medios electrónicos, Barcelona, Paidós
- Referència c26: Calaf, Fontal y Valle (coords.) Museos de Arte y Educación. Construir patrimonios desde la diversidad, Gijón, Trea
- Referència c27: Careri, F. (2002) Walkscapes. El andar como práctica estética, Barcelona, Gustavo Gili
- Referència c28: Carr, W. y S. Kemmis (1988) Teoría crítica de la enseñanza, Barcelona, Martínez Roca
- Referència c29: Chang, E. (2006) Interactive Experiences and Contextual Learning in Museums, en Studies in Art Education, vol. 47 (2), pp. 170-186
- Referència c30: Coca, P. (2007) Iconosfera. Un viaje por la imagen, en Fernández & Del Río (eds) Estrategias críticas para una práctica educativa en el arte contemporáneo, Valladolid, Museo Patio Herreriano, pp. 87-105
- Referència c31: Correa Gorospe, JM, Aberasturi Apraiz, E. (coord) (2013) (Re)pensar la innovació en la universitat desde la indagación. Revista digital: http://www.ehu.es/argitalpenak/images/stories/libros_gratuitos_en_pdf/Ciencias_Sociales/8526CorreaLR.pdf

- Referència c32: Csikszentmihalyi, M. (1990) *The Art of Seeing. An Interpretation of the Aesthetic Encounter*, California, The J. Paul Getty Trust.
- Referència c33: De Laiglesia y Gonzalez, JF, Rodriguez Caeiro, M, Fuentes Cid, S (Editores) (2008) *Notas para la investigación artística*. Publicaciones Universidad de Vigo. Versión digital: http://belasartes.uvigo.es/escultura/_documentos/_not_documentos/notasparaunainvestigacionartistica.pdf
- Referència c34: Duncum, P. (2001) "Visual Culture: Developments, Definitions, and Directions for Art Education", en *Studies in Art Education* nº 42 (2) pp. 101-112
- Referència c35: Duncum, P. (2007) *Aesthetics, Popular Visual Culture, and Designer Capitalism*, en *International Journal of Art and Design Education*, n. 26, vol 3, pp. 285-295.
- Referència c36: Duncum, P. (2008) *Holding Aesthetics and Ideology in Tension* en *Studies in Art Education*, vol 49(2), pp. 122-135.
- Referència c37: Duncum, P. (2009). *Toward a Playful Pedagogy: Popular Culture and the Pleasures of Transgression*. *Studies in Art Education* 50(3), 232-244.
- Referència c38: Ebitz, D. (2008) *Sufficient Foundation: Theory in the Practice of Art Museum Education*, *Visual Arts Research*, vol. 34, n. 2 (67), pp. 14-24.
- Referència c39: Efland, A. (2005) *Infancia y cultura visual en Belver et alt.* (eds.) *Arte infantil y cultura visual*, Madrid, Ediciones Eneida, pp. 51-82.
- Referència c40: Eisner, E. (1995) *Educación la visión artística*. Barcelona, Paidós
- Referència c41: Eisner, W. E. & Barone, T. (2006). *Arts-Based Educational Research*. En J. L. Green, G. Camilli y P. B. Elmore (Eds.), *Handbook of complementary methods in education research* (pp. 95-109). Mahwah, New Jersey: AERA.
- Referència c42: Errázuriz, L. H. (2006) *Sensibilidad estética. Un desafío pendiente en la educación chilena*, Santiago de Chile, PUC
- Referència c43: Falcao, M. et alt. (2009) *The Process of Historic Evolution of organizational Fields: An Analysis of Museums and Theaters in Southern and Northeastern Brazil*, en *International Journal of Arts Management*, vol. 11, n. 2, pp. 20-28
- Referència c44: Falk, J. (2008) *Viewing Art Museum Visitors Through the Lens of Identity*, *Visual Arts Research*, vol. 34, n. 2 (67), pp. 25-34
- Referència c45: Fontal, O. (2006) *Las webs: complementos y extensiones de los museos*, en Calaf, R. & O. Fontal (coords.) *Miradas al patrimonio*, Gijón, Trea, pp. 181-200
- Referència c46: Gardner, H. (1994) *Educación artística y desarrollo humano*. Barcelona, Paidós
- Referència c47: Genet, R. y Roldán, J. (2012). *Habitar la ciudad a partir de la serie fotográfica y la foto-composición digital*. En M. D. Callejón y M. I. Moreno (Eds.) *Arte, educación y cultura. Aportaciones desde la periferia*, (157, pp. 1-10). Jaén: Ilustre Colegio Oficial de Doctores y Licenciados en Bellas Artes de Andalucía
- Referència c48: Giroux, H. (1990) *Los profesores como intelectuales. Hacia una pedagogía crítica del aprendizaje*. Barcelona, Paidós
- Referència c49: Goodson, I., ed. (2004) *Historias de vida del profesorado*, Barcelona, Octaedro
- Referència c50: Ground, I. (2008) *¿Arte o chorrada?*, Valencia, PUV
- Referència c51: Gros, B. (coord.) (2004) *Pantallas, juegos y educación. La alfabetización digital en la escuela*, Bilbao, Desclée de Brouwer
- Referència c52: Gros, B. (2008) *Aprendizajes, conexiones y artefactos. La producción colaborativa del conocimiento*, Barcelona, Gedisa
- Referència c53: Hernández, F. (2000) *Educación y cultura visual*, Barcelona, Octaedro
- Referència c54: Hernández, F. (2006) *Campos, temas y metodologías para la investigación relacionada con las artes*, en Gómez, Hernández y Pérez, *Bases para un debate sobre investigación artística*, Madrid, MEC
- Referència c55: Hernández, F. (2005). *La investigación sobre cultura visual: una propuesta para repensar la educación de las artes visuales*. En R. Marín (Ed.), *Investigación en Educación Artística* (pp. 87-98). Granada: Editorial Universidad de Granada
- Referència c56: Hernández, F. (2008). *La investigación basada en las artes. Propuestas para repensar la investigación en educación*. *Educatio Siglo XXI*, 26, 85-118
- Referència c57: Hernández, F. (2010). *Educación y cultura visual*. Barcelona: Ediciones Octaedro. (Ed. Orig. 1997)
- Referència c58: Hernández, Fernando (2010), *La evaluación en la Educación Artística*, en Fernando Hernández (ed.), *Educación y cultura visual*, Barcelona, Ediciones Octaedro, (Ed. Orig. 1997), pp. 183-221

- Referència c59: Hernández.F (coord.)(2011) Aprender desde la indagación en la universidad. Octaedro Universitat de Barcelona. Versión digital: <http://www.google.es/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCIQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.octaedro.com%2Fdownloadf.asp%3Fm%3D16519.pdf&ei=2YG2U5-WGKbB0gWavYDYDQ&usg=AFQjCNFbzdekIfN6ZILYVjETeZAEoa9adg>
- Referència c60: Hernández.F,Rifá,M(coord.)(2011) Investigación autobiográfica y cambio social. Octaedro,Barcelona
- Referència c61: Hernández.F, Fendler,R. (coord.)(2013) Critical reflections on the intersection between art and research. ESBINA RECERCA University of Barcelona. Revista Digital: <http://diposit.ub.edu/dspace/handle/2445/45264>
- Referència c62: Hooper-Greenhill, E. (1991) Museum and Gallery Education, Leicester, Leicester University Press
- Referència c63: Hooper-Greenhill, E. (1998) Los museos y sus visitantes, Gijón, Trea
- Referència c64: Hooper-Greenhill, E. (2000) Museums and the Interpretation of Visual Culture. London, Routledge
- Referència c65: Hubard, O. (2008) The Act of Looking: Wolfgang Iser's Literary Theory and Meaning Making in the Visual Arts, International Journal of Art and Design Education, n. 27 vol.2, pp. 168-180
- Referència c66: Huerta, R. (1995) Art i Educació, PUV, València
- Referència c67: Huerta, R. (2010). Maestros y museos: educar desde la invisibilidad. Valencia: Servei de publicacions de la Universitat de València. ISBN 9788437077659
- Referència c68: Huerta, R. (2012). Mujeres y maestras. Graó. ISBN 9788499804224
- Referència c69: Huerta, R. (2010) ¿Qué esperan los museos de los maestros? en Revista In-Visibilidades, nº 0.
- Referència c70: Huerta, R. (2012) Mujeres maestras. Identidades docentes en Iberoamérica.. Barcelona. Graó
- Referència c71: Huerta, R. y R. De la Calle (eds.) (2005) La Mirada Inquieta. Educación artística y museos. Valencia,PUV
- Referència c72: Huerta, R. y R. De la Calle (eds.) (2013) Patrimonios migrantes. Valencia, PUV
- Referència c73: Huerta, R., R. de la Calle, & M. Ribera (2007) Preparing Art Education Specialists for Museums, 9th International Conference on Arts and Cultural Management (AIMAC)
- Referència c74: Jenkins, H. (2009) Fans, bloggers y videojuegos: la cultura de la colaboración, Barcelona, Paidós
- Referència c75: Jesualdo (1950) La expresión creadora del niño, Buenos Aires, Poseidón
- Referència c76: Juanola, R. (1995) Educar para salvaguardar. en Surroca, J. (coord.) Museo y Escuela, Girona, Universitat de Girona
- Referència c77: Lynch, K. (1998) La imagen de la ciudad, Gustavo Gili, Barcelona
- Referència c78: Marín R., J. Roldán (2008) Imágenes de las miradas en el museo. Un fotoensayo descriptivo-interpretativo a partir de Honoré Daumier, Huerta & De la Calle Espacios estimulantes. Investigar en educación y en museos, València, PUV, pp.97-110
- Referència c79: Marín, R. (2005). La Investigación Educativa Basada en las Artes Visuales o Arteinvestigación educativa. En R. Marín (Ed.), Investigación en Educación Artística (pp. 223-274). Granada: Editorial Universidad de
- Referència c80: Marín, R. y Roldán, J. (2008). Imágenes de las miradas en el museo. Un fotoensayo descriptivo- interpretativo a partir de H. Daumier. En R. de la Calle y R. Huerta (Eds.), Mentas Sensibles. Investigar en Educación y Museos. (pp. 97-108). València: Publicacions de la Universitat de
- Referència c81: Marín, R. y Roldán, J. (2009). Proyecciones, tatuajes y otras intervenciones en las obras del museo (Un fotoensayo a partir de T. Struth). Arte, Individuo y Sociedad, 21, 99-106
- Referència c82: Marín, R. y Roldán, J. (2010). Photo essays and photographs in visual arts-based educational research. International Journal of Education through Art, 6 (1), 7-23
- Referència c83: Marín Viadel, R.(2011) Las investigaciones en educación artística y las metodologías artísticas de investigación en educación: temas, tendencias y miradas. Educação, vol. 34, núm. 3, septiembre-diciembre, pp. 271-285
- Referència c84: Martínez, O. (2002) Tres elements d'alquímia: Pedagogia, Ciutat i Museu en Revista Catalana de Pedagogia, vol. 1, pp. 267-292
- Referència c85: Marchán Fiz,S.(1987) La estética en la cultura moderna, Alianza, Madrid
- Referència c86: Matthews, J. (2002) El arte de la infancia y la adolescencia. Barcelona, Paidós

- Referència c87: McCarthy, C. (2008) Todos los hermosos caballos, Buenos Aires, DeBolsillo
- Referència c88: McKernan, J. (1999) Investigación acción y currículum, Madrid, Morata
- Referència c89: Mandoki, K. (2008) Estética cotidiana y juegos de la cultura: Prosaica I, México, Siglo XXI
- Referència c90: Mirzoeff, N. (2003) Una introducción a la Cultura Visual, Barcelona, Octaedro
- Referència c91: Pastor, M. (2004) Pedagogía museística. Nuevas perspectivas y tendencias actuales. Barcelona, Ariel
- Referència c92: Pérez, G. y Roldán, J. (2012). La identidad visual del docente universitario: Un ensayo visual a partir de David Hockney. En M. D. Callejón y M. I. Moreno (Eds.) Arte, educación y cultura. Aportaciones desde la periferia, (178, pp. 1-10). Jaén: Ilustre Colegio Oficial de Doctores y Licenciados en Bellas Artes de Andalucía
- Referència c93: Pinola-Gaudiello, S: y Roldán, J. (2012). Imagen vs. Texto: la fotografía documental en las investigaciones de educación artística. En M. D. Callejón y M. I. Moreno (Eds.) Arte, educación y cultura. Aportaciones desde la periferia, (185, pp. 1-9). Jaén: Ilustre Colegio Oficial de Doctores y Licenciados en Bellas Artes de Andalucía
- Referència c94: Ramírez, J. A. (1981) Medios de masas e historia del arte, Madrid, Cátedra
- Referència c95: Romano, M. (2008) La città come opera d'arte. Turín, Giulio Einaudi Editore
- Referència c96: Sanmartí, Neus (2008), Diez ideas clave. Evaluar para aprender, Barcelona, Graó. (Ed. Orig. 2007)
- Referència c97: Santacana, J. y N. Serrat (coords.) Museografía Didáctica, Barcelona, Ariel, pp. 103-206
- Referència c98: Schwartz, A. (2005) Second City: Ed Ruscha and the Reception of Los Angeles Pop, en October n. 111, pp. 23-43
- Referència c99: Scott, S. & K. Wetterlund (2008) The Social Life of Technology for Museum Visitors, en Visual Arts Research, vol. 34, n. 2 (67), pp.85-94
- Referència c100: Sekules, V. (2003) The museum and the teacher, en Sekules & Xanthoudaki The teacher, the school and the museum, Socrates Programme of EU University of East Anglia
- Referència c101: Serrat, N. (2005) Acciones Didácticas y de difusión en museos y centros de interpretación
- Referència c102: Silvestre, R. (2013) Precedentes de la poéticas de la globalización desde el contexto valenciano. Universitat de València
- Referència c103: Silvestre, R. (2010) Arte Contemporáneo y público. ¿Una relación imposible? Universtat de València
- Referència c104: Silvestre, R. (2011) La imagen mundializada. ¿Una iconicidad global? Universitat de València
- Referència c105: Trigo, C. (2008) Os Talleres do Centro Galego de Arte Contemporánea (CGAC). Diferentes Formulacións para Traballar coa Arte Contemporánea, en Pose, A. M. y X. Rodríguez (coords) Actividades e recursos educativos dos Museos de Galicia, Noia, ed. Toxosoutos, pp. 91-92

- Referència c106: Verwoert, J.; Sadr Haghghian, N.; Echevarria, G.; García, D.; Lesage, D.; Brown, T. (2011) En torno a la Investigación artística. Pensar y enseñar arte: entre la práctica y la especulación teórica. Universitat Autònoma de Barcelona
- Referència c107: Walker, J. A. & S. Chaplin (2002): Una introducció a la cultura visual, Barcelona, Octaedro
- Referència c108: Wexler, A. (2007) Museum Culture and the Inequities of Display and Representation, Visual Arts Research, vol 33, nº 1, pp. 25-33
- Referència c109: Xanthoudaki, M. (2003) Museums, Galleries and Art Education in Primary Schools. en Researching Visual Arts Education in Museums and Galleries, M. Xanthoudaki, L. Tickle and V. Sekules, Boston, Kluwer Academic Publishers, pp. 105-116

Bases de datos

- ARTS & HUMANITIES CITATION INDEX
- FRANCIS
- ISI Web of Knowledge
- ISOC-CINDOC (CSIC)
- DICE (CSIC)
- ERIC (Educational Resources Information Center)
- PROQUEST INFORMATION AND LEARNING (University Microfilms International)
- CSIC-CINDOC (CSIC)
- DOAJ (Directory of Open Access Journals)
- RILM (Repertoire International de Literature Musicale)
- SCOPUS
- TESEO (Tesis en España)
- Revistas de referencia
 - EARI. EDUCACION ARTISTICA REVISTA DE INVESTIGACION
 - ARTE, INDIVIDUO Y SOCIEDAD
 - ARTETERAPIA. PAPELES DE ARTETERAPIA Y EDUCACION ARTISTICA PARA LA INCLUSION SOCIAL
 - PULSO
 - ACTIVARTE
 - ARTSEDUCA
 - INVISIBILIDADES
 - IMAGINAR
 - RIE OEI
 - CUADERNOS DE PEDAGOGIA
 - @TIC REVISTA D'INNOVACIOI EDUCATIVA
 - INTERNATIONAL JOURNAL OF EDUCATION THROUGH ART
 - STUDIES IN ART EDUCATION
 - ART JOURNAL
 - VISUAL STUDIES
 - ART EDUCATION
 - REVISTA INTERUNIVERSITARIA DE FORMACI3N DEL PROFESORADO
 - INTERNATIONAL JOURNAL OF ART & DESIGN EDUCATION
 - EDUCATIONAL RESEARCHER
 - ENCOUNTERS ON EDUCATION
 - REVISTA IBEROAMERICANA DE EDUCACI3N
 - CANADIAN JOURNAL OF EDUCATION
 - JOURNAL OF EDUCATIONAL RESEARCH
 - INTERNATIONAL JOURNAL OF EDUCATION AND THE ARTS
 - STUDIES IN ART EDUCATION
 - CANADIAN REVIEW OF ART EDUCATION
 - CURRICULUM INQUIRY

ADDENDA COVID-19

Aquesta addenda només s'activarà si la situació sanitària ho requereix i previ acord del Consell de Govern

1. CONTINGUTS

Es mantenen els continguts explicats a la Guia docent.

2. VOLUM DE TREBALL I PLANIFICACIÓ TEMPORAL DE LA DOCÈNCIA

Es manté el volum de treball i la distribució relativa del temps de classes teoricopràctiques presencials i treball no presencial de l' alumne, explicats en la Guia docent.

Degut a que el grup no supera els 20 estudiants les sessions seran totes presencials segons el horaris programats.

3. METODOLOGIA DOCENT

La metodologia utilitzada serà la prevista a la guia docent

En quant les activitats no-presencials esmentades en la Guia, el treball autònom de l' alumnat es manté amb activitats i tasques que inclouran en tot cas l' estudi dels continguts conceptuals de la matèria, com correspon a una metodologia de Classe Invertida.

Les tasques que es puguin proposar per a ser realitzades en grup col·laboratiu no suposaran en cap cas reunions físiques de l' alumnat, sinó que hauran de realitzar-se obligatòriament, i sempre, utilitzant les eines telemàtiques que la Universitat de València pose a l' abast d' estudiants i professorat.

En cas de que les autoritats competents declaren la suspensió de les activitats presencials, la metodologia de treball serà la docència online síncrona i totes les activitats es desenvoluparan utilitzant mitjans telemàtics que la Universitat de València pose a l' abast d' alumnes i professorat.

4. AVALUACIÓ

S' incrementarà l'atenció a l' avaluació contínua. Es podran utilitzar tasques d' avaluació i exàmens escrits i orals tant en sessions presencials (físiques i/o online síncrones), com no-presencials per via telemàtica (asincròniques) utilitzant obligatòriament els recursos tècnics de la Universitat de València.

En cas de que les autoritats competents declaren la suspensió de les activitats presencials, les tasques d' avaluació proposades hauran de realitzar-se obligatòriament per via telemàtica i utilitzant les eines tècniques que la Universitat de València pose a disposició d' alumnes i professorat.

Es seguiran en tot moment les recomanacions que les autoritats acadèmiques de la Universitat de València puguin determinar al llarg del curs.

5. BIBLIOGRAFIA

Es manté la bibliografia recomanada. Si fos necessari bibliografia addicional, es comunicaria a l'alumnat pels mitjans oficials de la Universitat de València.

